

Beroepsonderwijs

De werkelijkheid de klas in

Maatschappij als lesstof

Als je weet wat er in de wereld gebeurt, begrijp je pas echt wat je leert op school. Dus praten leerlingen in de les over bed, bad en brood, Charlie Hebdo of pgb's.

Door **Guido van Eijck** Foto's **Sanne de Wilde**

Studenten van het Albeda College in Rotterdam in het klaslokaal van Klaas-Eel de Boer.

Of Emal Hamdam naar voren wil komen. Hij staat op, met enige schroom, lacht wat. 'Ik ben geboren in 1996 in Rotterdam', begint hij. 'Mijn ouders komen uit Afghanistan, ze zijn gevlucht voor de oorlog. Ze gingen toen eerst naar Rusland, omdat daar veel werk was. We zijn een hechte familie.'

Het is een vaste opdracht in de lessen burgerschap van docent Klaas-Eel de Boer. Studenten moeten niet alleen aan de slag met de actualiteit, ze moeten ook naar elkaar luisteren, vragen stellen over dingen waar ze normaal gesproken misschien niet over praten. Iedereen geeft ten minste een keer een korte presentatie over zichzelf.

'Mijn vader was advocaat in Afghanistan', zegt Hamdam. 'Nu is hij taxichauffeur. Zijn papieren waren hier niet geldig.'

De Boer: 'Dat vind ik echt schrijnend. Hier op school hadden we vroeger een schoonmaakster die medicijnen had gestudeerd in Oekraïne. We leven in het vrije Westen van de onbeperkte mogelijkheden. Die mogelijkheden zijn blijkbaar toch beperkt. Ga verder.'

Hamdam vertelt dat hij werkt als afwasser in een restaurant, en dat hij net is gepromoveerd tot assistent-kok. Dat hij in

IJsselmonde woont. 'Een leuke wijk', vindt hij, 'maar het verslechtert wel. Er zijn hangjongeren die niet naar school willen.'

'En jij wil dat wel? Waarom?'
'Ja, gewoon. Ik wil een goede toekomst, weet je.'

Actualiteit

Het vak burgerschap, voorheen maatschappijleer, moet studenten voorbereiden op hun deelname aan de maatschappij. Mbo-studenten krijgen vaak les buiten de schoolgebouwen, met 'hybride leren' doen ze bijvoorbeeld ervaring op bij bedrijven. Burgerschapsdocenten halen de wereld juist naar de klas. 'Het idee daarachter is dat studenten als burgers en werknemers hun positie in maatschappelijke processen begrijpen en daarin beter kunnen participeren', zegt Elly de Bruijn, hoogleraar pedagogisch-didactische vormgeving van beroepsonderwijs aan de Universiteit Utrecht.

Met zijn lessen Actueel / Midden in het nieuws geeft Klaas-Eel de Boer (55) daar al tien jaar een eigenzinnige invulling aan. Wekelijks vult hij een paar A4'tjes met in totaal 25 vragen die aansluiten bij het nieuws van dat moment. 'Ik sta ermee op en ik ga ermee naar bed', zegt hij. 'Ik ben gek op actualiteit.' Wekelijks besteedt hij er zo tien uur aan.

Zijn studenten krijgen een stapeltje pa-

Soms zegt iemand iets en denk ik 'kan dat wel?' Dan deel ik die mening niet, maar goed, het is jouw mening, toch?

Hamdam Student Albeda College

pieren en een verzameling filmpjes die zij via internet kunnen kijken. In de sectie 'Koppensnellers' moeten ze een nieuwskop en foto met elkaar verbinden, in een ander deel kijken ze nieuwssitemts waarmee ze vervolgens gaten in een artikel moeten aanvullen. Bijvoorbeeld het bericht dat de boetes van de Voedsel- en Warenautoriteit openbaar moeten worden gemaakt. Was het de VVD of de PvdA die met deze eis kwam? En richtte die partij zich tot minister Schippers van Volksgezondheid of van Economische Zaken?

De vragen gaan over zware materie, maar ook over klein nieuws. Zoals laatst de ontdekking dat sporten met make-up op je gezicht slecht voor de gezondheid is. De Boer: 'Dan zit ik op Nu.nl en kom ik dat tegen. Internationale politiek of economie is niet het enige wat belangrijk is. Dit is toch ook hartstikke interessant? Ik wil vooral dat de leerlingen interesse krijgen voor de wereld om hen heen. Dan gaan ze vanzelf de verbanden zien.'

Inmiddels gebruiken al zijn collega's van de branche Handel en Commerce op het Albeda College in de Rotterdamse wijk Lombardijen zijn methode. En ook daarbuiten vindt deze gretig aftrek. Sinds 2006 brengt uitgeverij Noordhoff zijn opdrachten wekelijks uit. Volgens De Boer gaan elke week zomaar 30-tot 40 duizend studenten met zijn vragen aan de slag.

In februari bezocht ik een burgerschapsles op niveau mbo-2, kort nadat Islamitische Staat een Jordanees piloot levend had verbrand. Als docent Egon Kroon hoort dat achter in de les een paar jongens het over het executiefilmpje hebben, vraagt hij of ze het hebben gekeken.

Dat hadden ze, op hun telefoon. Wat ze ervan vonden? 'Echt niet normaal. Bizar', zegt een van hen. 'En het is ook hartstikke goed gemaakt. Ik heb het gekeken omdat je het toch niet gelooft als je zoiets hoort.'

Persoonsgebonden budget

Niet veel later volgt een stelling over het persoonsgebonden budget dat veel mensen nog niet hadden ontvangen. 'De chaos is slechts een opstartprobleem', luidt de stelling. Wat vinden de studenten ervan? 'Het is gewoon slecht georganiseerd', vindt een jongen. Een ander: 'Ze hadden gewoon meer tijd moeten geven om het door te voeren. Maar dat gebeurt wel vaker met dit soort instellingen.'

'Zijn er mensen die thuis te maken hebben met een pgb?', vraagt Kroon. Een meisje steekt haar hand op. 'Mijn moeder is honderd procent afgekeurd omdat ze ziek is. Ze krijgt een pgb waarvan ze iemand betaalt die helpt met schoonmaken.'

Voor Klaas-Eel de Boer, die 27 jaar geleden direct van de lerarenopleiding op het

Ik wil dat de leerlingen interesse krijgen voor de wereld om hen heen. Dan gaan ze vanzelf de verbanden zien.

Klaas-Eel de Boer
docent burgerschap

In het gebouw van de Hema worden theorielessen gegeven.

HYBRIDE LEREN

Theorielessen in praktijksituaties

deëen over onderwijs komen in en raken uit de mode. De laatste trend is het 'hybride leren'. 'Dat is een samenwerking tussen het bedrijfsleven en de school. De theorielessen worden in de beroepspraktijk gegeven', zegt Edwin Hutting, economiedocent aan het Albeda die bezig is met een master leren en innoveren.

Studenten volgen dus gewoon hun lessen en zijn niet op stage, benadrukt hij. 'Ze werken aan echte opdrachten in een echte werkomgeving, bijvoorbeeld in een

gebouw van de Rabobank op het Zuidplein. In de hybride leeromgevingen brengen we studenten direct in contact met een echte opdrachtgever.'

De school werkt daarvoor nauw samen met het bedrijfsleven. En dat verandert volgens Hutting ook de rol van docenten, want die moeten zich flexibel opstellen. 'Ze moeten coachen, monitoren. Een docent wordt veel meer een netwerker die school, studenten, bedrijven en andere partijen met elkaar verbindt.'

Albeda kwam, is het belangrijk dat de studenten zo hun blikveld verbreden. 'Ik vind dat je de actualiteit sowieso bij de les moet betrekken', zegt hij. 'Een boek vol begrippen moet je uit kunnen leggen aan de hand van het nieuws, want dan zien mensen pas echt waarover het gaat.'

Het verband met de echte wereld moet er zijn, zegt ook hoogleraar Elly de Bruijn. 'De kunst is om in een vak als burgerschap de relatie te leggen met de vragen waar jongeren mee zitten, anders is er geen trigger om te willen leren.'

Eerder die dag nog, als studenten vragen moeten beantwoorden met behulp van korte nieuwsfilmpjes. 'Wie, wat, waar, hoe en waarom, dat moet je gewoon weten', zegt De Boer op rappe toon, zodat niemand afhaakt. 'Je zult zien dat je algemene ontwikkeling dan als een speer vooruit gaat.'

En dat is nodig ook. Zo merkte hij na de aanslag op de redactie van *Charlie Hebdo* hoe hoog de gemoederen op school soms kunnen oplopen. 'We hebben de dagen erna intensief met elkaar gesproken, want de verstandhoudingen stonden best wel op scherp. Iedereen had het erover. Ik heb alle leerlingen toen kort laten presenteren. Iedereen mocht zeggen wat hij ervan vond en anderen mochten er op reageren. Sommigen waren goed geïnformeerd.'

Maar er bleken ook heel wat wilde verhalen de ronde te doen. 'Het viel me op dat veel moslims echt geloofden dat het een groot complot is. De joden, de Amerikanen: iedereen wil ons kapot maken. Maar zij kregen er in die tijd ook wel flink van langs. Mensen voelen zich dan in een hoekje gedrukt.'

'Het is niet iets dat ik kan bewijzen, maar ik heb wel het idee dat er een relatie is tussen heel erg geloven in complottheorieën en slecht functioneren op school. Die leerlingen gaan zichzelf steeds meer verzetten, ze gaan met hun rug naar de school toestaan. Dat wordt een vicieuze cirkel. Al is het bij veel van hen natuurlijk ook gewoon puber gedrag. En als je doorvraagt, klappen de meesten al snel dicht.'

Asielzoekers

Studenten haken er vaak gretig op in, want velen van hen willen graag even hun zegje doen. 'Het is een goede plek om je mening te geven', vindt ook Emal Hamdam, die eerder een presentatie over het verleden van hem en zijn familie gaf. Het nieuws krijgt hij normaal gesproken mondjesmaat mee. 'Mijn vader heeft een abonnement op het *AD*, die lees ik soms. Via Facebook zie ik soms berichten van *RTL Nieuws* voorbijkomen.'

Dat de discussie tijdens de les alle kanten op kan gaan, hoort er wel een beetje bij, zegt hij. 'Soms zegt iemand iets en denk ik 'kan dat wel?' Dan deel ik die mening niet, maar goed, het is jouw mening, toch?' Bij andere onderwerpen vindt hij het moeilijk zijn standpunt te bepalen. Neem de discussies over asielzoekers, bed, bad en brood, en bootvluchtelingen die de voorbije weken het nieuws domineerden. 'Ik weet echt niet of ik voor of tegen ben', zegt Hamdam. 'Maar toch denken mensen al snel: jouw ouders kwamen uit Afghanistan, dus jij zal wel voor zijn. Dat vind ik echt een moeilijke vraag. Je kan toch ook weer niet zomaar iedereen toelaten?'

De Betrouwbare Mannetjes

Verstandig

'Niet dat ik op hem ga stemmen hoor...' Matthijs van Nieuwkerk haastte zich te verduidelijken dat zijn programma er geen in de zendtijd voor politieke partijen was geworden. Maar man, wat had hij er zin in. Zo'n heerlijke, druistige, jonge knul. Als de mensen in het land het niet zo smerig zouden vinden, zou je hem hier toch vol op de mond pakken? En nogmaals: ik ga niet op hem stemmen, per se, maar wat een talent! Toch jongens? En pas op hoor. Laat je niet inkapselen. Word in godsnaam niet Haags. Blijf jong. Blijf druistig. Man. Jesse Klaver. Wat een geweldenaar.

Ook de Betrouwbare Mannetjes vonden het schitterend, die halve Marokkaan die ondanks vmbo in godbetert Roozendaal was opgeklimmen naar een plekje naast neusjes van de bestuurlijke zalm als Louis Bontes en Helma Neppérus. Maar de gedachten aan zijn voorganger hielden ons meer bezig.

We waren er meteen uit geweest, toen Bram van Ojik de stekkerdoos van Jolande Sap overnam. Ging niks worden. Die ongeschminkte Pierrot zou zich bij elke interruptie opnieuw moeten voorstellen. Van de regen in het net-zo-vervelende-grijze-miezer-weer. Toch, langzaam raakten we gehecht aan het fletse bastaardkind van Gene Hackman en Jaap Stobbe. Altijd spannend natuurlijk, die ruzietjes tussen Pechtold en Wilders, maar na verloop van tijd verlangde je toch naar rust. En juist dan stapte Bram naar voren om het geheel met wat relativering of een witz in perspectief te zetten. Dit was precies waar de kiezer behoefte aan had. Iemand die een beslissing op verstand durft te nemen. God, wat hadden we er naast gezeten. Tot dinsdag dus, toen hij besloot het stokje over te dragen aan de jeugd. Typisch. Juist nu hij zich als het verstandige alternatief kon profileren, als de kalmte na de storm, juist nu mensen smachten naar wijsheid, moest meneer weer de verstandigste zijn.

Als de mensen in het land het niet zo smerig zouden vinden, zou je hem toch vol op de mond pakken?

Kom op nou, Bram. Kijk naar Adriaan van Dis, Seymour Hersh, Halina Reijn. De mensen zijn gek op oudjes. En iedereen neemt aan de lopende band beslissingen die evident onverstandig zijn. En natuurlijk, dan loop je wel eens met een kalasjnikov door de De Clerqstraat in Amsterdam, heb je soms zomaar een paar jaar met een komodo varaan in huis gewoond, of probeer je in godsnaam maar je vlakke liedje achter je diepe decolleté te verstoppen. Maar het gaat uiteindelijk helemaal niet om gelijk hebben. Als er maar wat bij te winnen valt.

En da's dan weer beneden Brams stand. Die heeft liever gelijk dan dat hij wint. Winnen is voor losers. Nooit zal hij voor effectbejag kiezen als het de redelijkheid in de weg zit. Nooit zijn persoonlijke verhaal in de strijd gooien als dat er eigenlijk niet toe doet. Nee, was hij maar half zo Haags als zijn opvolger, dan had hij er nu nog gewoon gezeten.

Voor de komende week adviseren wij u de volgende mening:

Ik reken toch in ieder geval op wat extra punten van Rusland.

Veel plezier van uw nieuwe mening!

Betrouwbare Mannetjes Melle Runderkamp
en Simon Hendriksen op Twitter: @Betmannetjes